

PATVIRTINTA
Panevėžio r. Raguvos
lopšelio-darželio „Skruzdėliukas“
direktoriaus 2017 m. rugpjūčio 31
d. įsakymu Nr. V-29

PANEVĖŽIO R. RAGUVOS LOPŠELIO-DARŽELIO „SKRUZDĖLIUKAS“ SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS, INTERVENCIJOS IR STEBĖSENOS VYKDYMO TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Panevėžio r. Raguvos lopšelio-darželio „Skruzdėliukas“ Smurto ir patyčių prevencijos, intervencijos ir stebėsenos vykdymo tvarkos aprašo (toliau – Tvarkos aprašas) paskirtis – padėti lopšelio-darželio bendruomenei užtikrinti sveiką, saugią, užkertančią kelią smurto, patyčių apraiškoms aplinką, kuri yra psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai saugi visiems bendruomenės nariams.

2. Tvarkos aprašas nustato patyčių stebėsenos, prevencijos ir intervencijos vykdymą lopšelyje-darželyje.

3. Tvarkos aprašas remiasi šiais principais:

3.1. individualizavimo. Turi būti atsižvelgiama į vaiko amžių, jo psichikos ir fizines savybes, poreikius, socialinės aplinkos ir kitas svarbias ypatybes;

3.2. vaiko interesų ir gerovės pirmumo. Imantis bet kokių su vaiku susijusių veiksmų, svarbiausia – vaiko interesai;

3.3. orumo. Vaikai neturi būti žeminami, su jais neturi būti nepagarbiai elgiamasi;

3.4. nediskriminavimo. Veiksmų imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie patyčias, besityčiojančiųjų ar patiriančių patyčias amžiaus, rasės, lyties, kalbos, socialinės padėties, sveikatos ar kitokių aplinkybių;

3.5. bendradarbiavimo. Vaiko priežiūra, socialinė integracija ir socializacija grindžiamos visų šiame procese dalyvaujančių asmenų tarpusavio pagalba;

3.6. konfidencialumo, skaidrumo, nešališkumo, kolegialumo principais, priimant sprendimus.

4. Visi lopšelio-darželio bendruomenės nariai, išskyrus vaikus, turi būti supažindinti su šiuo tvarkos aprašu pasirašytinai. Vaikus, atsižvelgiant į jų amžių, su šiuo tvarkos aprašu supažindina grupės auklėtojas ar priešmokyklinio ugdymo pedagogas veiklos metu.

5. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

5.1. **Patyčios** – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui. Patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):

5.1.1. žodinės patyčios: pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

5.1.2. fizinės patyčios: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;

5.1.3. socialinės patyčios: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

5.1.4. patyčios kibernetinėje erdvėje: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešas gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas siekiant sugriauti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir kt.

5.2. Patyčias patiriantis vaikas – vaikas, iš kurio tyčiojamas.

5.3. Besityčiojantysis – vaikas ar suaugusysis, inicijuojantis patyčias ir/ar prisidedantis prie jų.

5.4. Patyčias patiriantis suaugusysis – administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, iš kurio tyčiojasi vaikas (-ai).

5.5. Patyčių stebėtojas – vaikas/asmuo, matantis ar žinantis apie patyčias.

5.6. Prevencinė veikla – planingų ir sistemingų priemonių visuma, skirta patyčių rizikai mažinti, imantis lopšelio-darželio bendruomenės narių (vaikų, administracijos atstovų, pedagogų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų, rūpintojų) švietimo, informavimo ir kitų priemonių.

5.7. Patyčių intervencija – lopšelio-darželio vadovo, pedagogų, švietimo pagalbos specialistų ir kitų darbuotojų (toliau – darbuotojai) koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą, taip pat – švietimo pagalbos priemonių visuma.

5.8. Patyčių prevencijos ir intervencijos stebėseną – patyčių situacijos lopšelyje-darželyje stebėjimas renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui ir valdymui, reiškinio tolesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas.

5.9. Socialinės ir emocinės kompetencijos – vaikų savęs pažinimo, empatijos, problemų ir konfliktų sprendimo, pykčio valdymo, streso įveikos, bendravimo ir bendradarbiavimo, kiti socialiniai įgūdžiai.

6. Saugios aplinkos lopšelyje-darželyje kūrimas apima glaudžiai tarpusavyje susijusius, integraliai veikiančius komponentus: lopšelio-darželio veiklą ir valdymą, socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymą, pozityvaus mikroklimato kūrimą, vaikų pozityvių vertybių formavimą ir tėvų (globėjų, rūpintojų) (toliau – tėvai) į(si)traukimą.

7. Tvarkos aprašas parengtas vadovaujantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, kitais įstatymų įgyvendinamaisiais teisės aktais.

II. SKYRIUS

APSAUGA NUO SMURTO IR PATYČIŲ

8. Lopšelyje-darželyje draudžiama bet kokia smurto ar patyčių forma, nukreipta:

8.1. vaikų prieš vaikus;

8.2. darbuotojų prieš vaikus, vaikų tėvus;

8.3. vaikų prieš lopšelio-darželio darbuotojus;

8.4. vienu lopšelio-darželio darbuotojų prieš kitus darbuotojus;

8.5. vaikų tėvų (globėjų) prieš vaikus, lopšelio-darželio darbuotojus.

9. Bet kuris lopšelio-darželio darbuotojas ar kitas bendruomenės narys (vaikas, vaiko tėvas) apie pastebėtą ar jam žinomą atvejį turi pranešti lopšelio-darželio vadovui.

10. Vaikui pasityčiojus iš lopšelio-darželio darbuotojo, asmuo, pastebėjęs ar įtaręs patyčias, turi informuoti lopšelio-darželio direktorių, kuris imasi Tvarkos apraše numatytų veiksmų.

11. Bet kuriam lopšelio-darželio darbuotojui pasityčiojus iš vaiko, asmuo, pastebėjęs ar įtaręs patyčias, turi informuoti lopšelio-darželio direktorių, kuris imasi Tvarkos apraše numatytų veiksmų.

12. Lopšelio-darželio direktorius, sužinojęs apie mokyklos darbuotojo patiriamas patyčias arba mokyklos darbuotojo tyčiojimąsi:

12.1. nedelsdamas atlieka veiksmus, nurodytus Tvarkos apraše ir kituose lopšelio-darželio dokumentuose.

12.2. imasi priemonių, kad mokiniai, jų tėvai ir darbuotojai turėtų galimybę neatlygintinai gauti psichologo pagalbą. Psichologo pagalba neatlygintinai pradedama teikti nedelsiant, bet ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo pranešimo gavimo apie smurtą ar patyčias.

III. SKYRIUS

SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA IR PREVENCIJA LOPŠELYJE-DARŽELYJE

13. Smurto ir patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi lopšelio-darželio veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi lopšelio-darželio direktorius, Vaiko gerovės komisijos nariai, grupių auklėtojai, priešmokyklinio ugdymo pedagogas, o jos vykdyje dalyvauja visi lopšelio-darželio bendruomenės nariai.

14. Lopšelio-darželio veikla ir valdymas:

14.1. lopšelio-darželio direktorius atsakingas už saugios, sveikos, užkertančios kelią bet kokioms smurto ir patyčių apraiškoms, emociškai saugios ugdymosi aplinkos lopšelyje-darželyje kūrimą, puoselėjimą, reagavimą į smurtą ir patyčias, lopšelio-darželio Tvarkos aprašo parengimą, pristatymą lopšelio-darželio bendruomenei ir vykdymą;

14.2. smurto ir patyčių stebėsenos, prevencijos ir intervencijos tvarkos įgyvendinimą koordinuoja lopšelio-darželio Vaiko gerovės komisija (toliau – VGK);

14.3. VGK nariai kasmet:

14.3.1. inicijuoja ir koordinuoja anoniminės darbuotojų, vaikų tėvų apklausos apie patyčių paplitimą lopšelyje-darželyje vykdymą, analizuoja apklausos duomenis, apklausos rezultatus pristato mokyklos bendruomenei Lopšelio-darželio tarybos, Mokytojų tarybos posėdžių, tėvų susirinkimų metu, skelbia mokyklos interneto puslapyje;

14.3.2. surenka apibendrintus duomenis iš grupių auklėtojų, priešmokyklinio ugdymo pedagogo dėl lopšelyje-darželyje fiksuotų pranešimų apie patyčias ar smurtą ir atlieka jų analizę ne mažiau kaip du kartus per metus;

14.3.3. vadovaudamiesi apklausos ir pranešimų apie patyčias analizės duomenimis, rengia smurto ir patyčių prevencijos bei intervencijos priemonių planą;

14.3.4. svarsto smurto ir patyčių prevencijos bei intervencijos priemonių plano įgyvendinimą;

14.3.5. konsultuoja, teikia pagalbą smurto ir patyčių prevencijos bei intervencijos klausimais;

14.3.6. teikia pasiūlymus lopšelio-darželio direktoriui dėl smurto ir patyčių prevencijos bei intervencijos priemonių įgyvendinimo lopšelyje-darželyje, darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo patyčių prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;

14.3.7. teikia pasiūlymus lopšelio-darželio direktoriui dėl Tvarkos aprašo tobulinimo;

14.4. grupių auklėtojai ir priešmokyklinio ugdymo pedagogas kasmet išanalizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie patyčias, informuoja VGK narius, koordinuojančius vykdymo tvarką, apie prevencijos, intervencijos, taikomų priemonių rezultatus grupėse, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su smurtu ir patyčiomis.

15. Vaikų socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas:

15.1. lopšelis-darželis sudaro sąlygas kiekvienam vaikui nuolat dalyvauti ilgalaikėje socialines ir emocines kompetencijas ugdančioje prevencinėje programoje. Vaikai mokomi pykčio valdymo, streso įveikimo, bendravimo ir bendradarbiavimo ir kitų socialinių įgūdžių.

15.2. Vaikų socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas vykdomas:

15.2.1. integruojant šių kompetencijų ugdymą į ugdymo turinį;

15.2.2. įgyvendinant prevencines programas: „Zipio draugai“, „Gyvenimo įgūdžių ugdymo programa“ ir kt.;

15.2.3. organizuojant akcijas;

15.2.4. rengiant grupių bendruomenių ar lopšelio-darželio renginius.

16. Pozityvaus lopšelio-darželio mikroklimato kūrimas ir vertybių formavimas:

16.1. lopšelis-darželis puoselėja bendruomeniškumą ir pozityvias vertybes, kurias atitinka visų lopšelio-darželio darbuotojų elgesys ir veikla;

16.2. lopšelyje-darželyje nedelsiant reaguojama į smurtą ir patyčias;

16.3. lopšelyje-darželyje susitarta dėl elgesio normų;

16.3. 1. vaikų elgesio normos įtvirtintos grupės elgesio taisyklėse;

16.3.2. darbuotojų elgesio normos įtvirtintos Lopšelio-darželio darbo tvarkos taisyklėse.

17. Ugdytinių tėvų (globėjų) įtraukimas / įsitraukimas:

17.1. lopšelis-darželis bendradarbiauja su vaikų tėvais, įtraukia juos į aktyvų dalyvavimą sprendžiant smurto ar patyčių atvejus lopšelio-darželio aplinkoje.

17.2. vaikų tėvų dalyvavimas sprendžiant smurto ar patyčių atvejus numatytas Ikimokyklinio ugdymo ir Priešmokyklinio ugdymo sutartyse.

IV. SKYRIUS SMURTO IR PATYČIŲ INTERVENCIJA

18. Visais įtariamų ir realių patyčių atvejais kiekvienas lopšelio-darželio darbuotojas:

18.1. nedelsdamas reaguoja į smurtą ar patyčias ir tuojau pat juos stabdo;

18.2. primena smurtaujančiam (besityčiojančiam) vaikui lopšelio-darželio nuostatas smurto ar patyčių atveju ir vaikų elgesio taisykles;

18.3. jei vaikui reikia pagalbos, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus, sveikatos priežiūros specialistą, kitus darželio darbuotojus) ar institucijas (pvz. greitąją pagalbą);

18.4. informuoja apie įvykį grupių auklėtojus, priešmokyklinio ugdymo pedagogą, direktorių arba tiesiogiai informuoja Vaiko gerovės komisiją bei pateikia užpildytą pranešimo apie smurto ir patyčių atvejį formą (1 priedas) komisijos pirmininkui ar jo pavaduotojui, o jiems nesant, vienam iš VGK narių.

18.5. dalyvauja įvykusio smurto ar patyčių atvejo tyrime, bendradarbiauja su suinteresuotais asmenimis ar institucijomis;

19. Grupės auklėtojas ar priešmokyklinio ugdymo pedagogas pastebėjęs ar gavęs informaciją apie smurtą ar patyčias (įvykusias ar įtariamas):

19.1. išsiaiškina situaciją, nustato, ar tai patyčių / smurto atvejis, vaikui primena elgesio taisykles;

19.2. tą pačią dieną organizuoja individualius pokalbius su smurtą ar patyčias patyrusiu vaiku, smurtavusiu ar besityčiojusiu vaiku, ir, jei tokių yra, su smurto ar patyčių atvejo stebėtojais;

19.3. įvertinęs įvykį, nedelsdamas, tą pačią dieną, informuoja visų situacijos dalyvių tėvus (globėjus) apie įvykusį smurto ar patyčių atvejį. Jei yra poreikis, kviečia juos dalyvauti pokalbiuose;

19.4. jei reikia, kreipiasi dėl pagalbos vaikui specialistų (psichologo, sveikatos priežiūros specialisto) pagalbos teikimo;

19.5. vykdo tolesnę smurto ar patyčių situacijos stebėseną;

19.6. užpildo pranešimo apie smurto ar patyčių atvejį formą (1 priedas), perduoda ją VGK pirmininkui ar jo pavaduotojui, o jiems nesant, vienam iš VGK narių ir informuoja direktorių;

19.7. įtardamas apie vaiko patiriamą smurtą šeimoje (fizinis, psichologinis smurtas, nepriežiūra) ar gavęs informaciją apie patirtą smurtą šeimoje, užpildo pranešimo formą, informuoja VGK ir lopšelio-darželio direktorių.

20. Vaiko gerovės komisija, gavusi informaciją apie smurto ar patyčių atvejį:

20.1. organizuoja posėdį ir įvertina turimą informaciją;

20.2. numato pagalbos (psichologinės, socialinės, pedagoginės, teisinės) smurtą ar patyčias patyrusiam vaikui, smurtavusiam ar besityčiojusiam vaikui, smurtą ar patyčias stebėjusiems vaikams organizavimą ir sudaro veiksmų planą;

20.3. su veiksmų planu supažindina smurtą ar patyčias patyrusį vaiką, smurtavusį ar besityčiojusį vaiką, smurtą ar patyčias stebėjusius vaikus, visų smurto ar patyčių atvejuje dalyvavusių vaikų tėvus, informuoja smurtavusį ar besityčiojusį vaiką ir jo tėvus apie nevykdymo pasekmes;

20.4. esant poreikiui koreguoja sudarytą veiksmų planą;

20.5. vykdo plane numatytas veiklas, stebi, analizuoja, organizuoja pakartotinius posėdžius situacijos įvertinimui;

20.6. nuolatos teikia informaciją lopšelio-darželio direktoriui apie situaciją.

21. Lopšelio-darželio direktorius, gavęs pranešimą iš darbuotojo apie vaiką, galimai patyrusį smurtą artimoje aplinkoje:

21.1. nedelsdamas praneša savivaldybės administracijos vaiko teisių apsaugos skyriui ir (ar) policijai;

21.2. informuoja lopšelio-darželio VGK dėl pagalbos vaikui organizavimo;

22. Lopšelio-darželio direktorius ar bet kuris kitas darbuotojas, įtariantis kad vaikas galimai patyrė smurtą artimoje aplinkoje, tačiau dar negalintis to užtikrintai teigti, konsultuojasi su lopšelio-darželio VGK ar su savivaldybės pedagoginės psichologinės tarnybos specialistais.

23. Apie įvykusį smurto atvejį, kai smurtauja ar smurtą patiria pedagogas ar kitas lopšelio-darželio darbuotojas, direktorius nedelsdamas, ne vėliau kaip kitą darbo dieną, praneša savivaldybės pedagoginei psichologinei tarnybai ir rekomenduoja smurtavusiam ar smurtą patyrusiam asmeniui kreiptis psichologinės pagalbos.

V. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

24. Užpildytą pranešimo apie smurto ar patyčių atvejį formą registruoja ją gavęs Vaiko gerovės komisijos narys Smurto ir patyčių registracijos žurnale (2 priedas).

25. Visi dokumentai, esantys vaiko asmens byloje, ir duomenys, susiję su vaiku ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti vaiko teises ir teisėtus interesus.

26. Tvarkos aprašas skelbiamas lopšelio-darželio skelbimų lentoje ir mokyklos tinklalapyje.

**PANEVĖŽIO R. RAGUVOS LOPŠELIO-DARŽELIO „SKRUZDĖLIUKAS“
PRANEŠIMO APIE SMURTO IR PATYČIŲ ATVEJŲ FORMA**

_____ Nr. _____
(data) (registracijos žurnale)

Bendrieji duomenys

Kas pranešė apie smurtą / patyčias	
Kada įvyko smurtas / patyčios (data, val.)	
Kur įvyko smurtas / patyčios	
Kokia smurto ar patyčių forma buvo naudota ar įtariama, kad buvo naudota	
☐ Žodinės: pravardžiavimas, grasinimas, uжимas, užgauliojimas, užkabinimas, erzinimas, žeminimas ir kt.	
☐ Fizinės: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkalbinėjimas, turtinė žala ir kt.	
☐ Socialinės: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.	
☐ Elektroninės: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas, siekiant suteršti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir pan.	
☐ Kiti pastebėjimai _____ _____	

Duomenys apie patyčių dalyvius

Asmens, patyrusio patyčias ar smurtą, vardas, pavardė (jei vaikas, nurodoma grupė)	
Asmens (-ų), kuris (-ie) tyčiojosi ar smurtavo, vardas (-ai), pavardė (-ės) (jei vaikas, nurodoma grupė)	
Asmens (-ų), stebėjusio (-ių) patyčias ar smurtą, vardas (-ai), pavardė (-ės) (jei vaikas, nurodoma grupė)	

Išsami informacija apie įvykį ir planuojamus veiksmus

--

_____ (užpildžiusio asmens vardas, pavardė)

_____ (parašas)

Smurto ir patyčių prevencijos, intervencijos ir stebėsenos
vykdymo tvarkos aprašo
2 priedas

**PANEVĖŽIO R. RAGUVOS LOPŠELIO-DARŽELIO „SKRUZDĖLIUKAS“
SMURTO IR PATYČIŲ REGISTRACIJOS ŽURNALAS**

Reg. Nr.	Registravimo data	Gauto dokumento data	Formą užpildžiusio asmens vardas, pavardė	Smurtą patiriantis asmuo (V – vaikas, S – suaugęs)	Smurtauja antis asmuo (V – vaikas, S – suaugęs)	VGK nario, priėmusio pranešimą, vardas ir pavardė	Pastabos
